

Schiedam, Grotekerk, 18 augustus 2024

Smeekgebed

Laten wij de Heer om ontferming aanroepen
voor alles dat ons bezig houdt en verontrust
maar laten wij zijn naam prijzen
want hoe anders kunnen we stem geven aan onze hoop voor morgen
het gewone leven herneemt zijn gang
met alles dat weer moet gebeuren
maar wat als je je realiseert dat jouw aandeel
miniem is en er eigenlijk niet toe lijkt te doen
de zomer begint te verkleuren het getij wankelt
maar wat als je je afvraagt of je wel van de zomer genoten hebt
omdat aldoor maar die spanning in je hoofd blijft
en jij niet in staat lijkt te zijn
je eigen leven een zomerse glans te geven
het leven van samen, elke dag herneemt zijn loop
maar wat wanneer je niet zoveel samen hebt
omdat je het moeilijk vindt om mensen te bereiken
en dagen zo vaak onbeantwoord verlopen
zo bidden wij en roepen tezaam:

Jesaja 35, 1-10 en Marcus 7, 31-37

De woestijn die zal bloeien als een roos. Die lezing van de profeet Jesaja duikt om de zoveel jaar op zondagmorgen op, en gebeurt dan altijd als de velden bruin aan het verdorren zijn en de bomen al zo wat beginnen te vergelen. Maar dan mogen wij hier in ons waterland nog van geluk spreken vergeleken met het zondoorstoofde zuiden. Waar geen bos meer veilig is.

'De dorre vlakte der woestijnen, eens zal zij bloeien als een roos' een geliefd lied uit de oude Hervormde Bundel, een lied van J.J.L. ten Cate, je moet er tegenwoordig eerst op studeren om het te kunnen meezingen, het is een nogal druk lied, zo makkelijk is het helemaal niet. Dat geldt al evenzeer voor het even populaire woestijnlied 'De steppe zal bloeien' van Huub Oosterhuis, waarvoor je een virtuoos speler nodig hebt, die hebben we hier, maar dan moet het wel op een vleugel. Ander keertje.

Dus kozen wij als uitsmijter vandaag gezang 8 uit de vorige bundel, van Muus Jacobse, met weer zo'n stoere melodie van Adriaan Schuurman, die geen onbekende is in deze kerk. Dat brengt je dan ook gelijk in de sfeer van de paasnacht, want voor een lied van die nacht heeft Schuurman zijn zang geschreven. Het ruikt vanmorgen naar Pasen.

En die alles brengt ons, het lijkt wel een rollercoaster, bij een profetische, maar ook lyrische verbreding van het verhaal van de genezing van de dove man in het noorden van Israel, in het gebied van de Decapolis.

Dat is niet alleen een stevig verhaal waarin Jezus fysiek aan de slag moet om die arme dove van zijn gebrek af te helpen, het lijkt er ook op dat Marcus te voren de tekst uit Jesaja open had liggen, de beelden buitelen over elkaar.

We concentreren ons op het verhaal van Marcus, dan komt Jesaja vanzelf ook aan de orde, plus de liturgie van vandaag, want alles past bij elkaar.

Vandaag geneest Jezus een dove, en geeft hem het gehoor en het vermogen tot spreken terug. De grote, massieve en eindeloze stilte die hem in de greep hield wordt opgelost. Wat zou zo'n man voelen, geen idee...

Eén wonderbare spijziging verder - Marcus heeft daar twee van - geneest Jezus een blinde en geeft hem het gezicht terug. In beide gevallen gaat Jezus nogal ambachtelijk te werk. Hij raakt de patiënt in kwestie aan, steekt zijn vingers in diens oren, of spuwt op de blinde ogen, strijkt en legt de handen op, en zucht. Als het wonder dan in beide gevallen is geschied verbiedt hij ook in beide gevallen de genezene om ruchtbaarheid te geven aan wat er is gebeurd. Maar dat is typisch voor Marcus, daarom hebben we het ook steeds over het Messias-geheim van Marcus.

Vervolgens ook nog dit: beide verhalen komen alleen bij Marcus voor. Mattheus en Lucas beginnen daar niet aan. Jezus zou er te veel voor hebben moeten doen, verklaart een commentator. Te veel inspanning. Anders is het altijd een kwestie van spreken en dan is het klaar. Tja, als we zo Jezus' daden gaan meten....

Die beide verhalen kort na elkaar brengen ons wel bij de vertwijfeling wat er nou erger zou zijn: doof zijn, doofstom, dus ook niet kunnen praten, alles stil om je heen, of blind zijn, niet kunnen kijken, altijd alles donker om je heen. Wat is het ergst, het gemis aan communicatie of het gemis aan uitzicht. Gelukkig wordt je niet voor die keuze geplaatst.

Als alles aan je lijf het doet, als je alles kunt zien, goed kunt horen, ruiken, voelen, als je voeten en handen het doen, kun je je niet voorstellen hoe het is om één van die zinnen te moeten missen.

Dat merk je al vroeg genoeg als je ouder wordt en het begint allemaal wat te haperen en te rammelen. Een gehoortoestel, beloftevol, duur gekocht, maar toch heb je nooit meer die onbekommerde scherpte van gehoor van vroeger. Dan ben je eens in een gezelschap met veel kabaal en pret, ze lachen ergens om, en je vraagt je af: 'waar lachen ze om'. En wat wordt je wereld anders als je niet meer lekker uit de voeten kan, als de drempel in de voordeur een drempel naar de wereld wordt.....

Overigens: een dove, een blinde, iemand met een handicap, vaak is hen een andere gave geschonken, een extra, een bijzonder talent dat andere mensen dan weer niet hebben. Communicatie is er dan toch, of misschien zelfs juist, ach... u bent een veelkleurige gemeente, u weet hoe dat werkt, dus we hoeven elkaar niks uit te leggen.

Het eerste dat je in dit stukje tekst hoort is bemoedigend. Ze brengen een dove naar Jezus toe. Wie zijn die 'ze'? Vermoedelijk familie, of burens, vrienden, omstanders. Dan is er eigenlijk al één wonder geschied, die van omzien naar elkaar en van vertrouwen dat er met ons iets veranderen kan. Als je die ander maar opmerkt en die ander jou, en je elkaar wilt laten helpen. Dan ontstaat er al een andere wereld. Het verlangen naar een groene toekomst voor de woestijn is al heel wat. Vandaar al die mooie liederen vanmorgen.

Vergelijk dat eens met die lamme man in het spa van Siloam, waar eens in de zoveel tijd een engel in afdaalt, en wie zich dan als eerste in het water laat zakken, die wordt genezen. Die lamme heeft niemand, dus ligt

die er maar, met hem gebeurt er nooit wat...tot ... Jezus hem in het oog krijgt.

De man in kwestie, in dit verhaal, de doofstomme laat het allemaal aan zich gebeuren. Hij doet zelf niks, hij handelt niet zelf, hij laat zich meeslepen door zijn vrienden.

Mijn commentaren stellen, toch enigszins verwijtend vast dat hij in zichzelf opgesloten zit. Ja zeg, dat laat zich denken. Hij is nog nooit bekoord door een vriendelijke stem. Hij heeft nog nooit iemand horen zingen. En als Arjen hier het orgel losgooit voelt die dove hooguit een trillende brom. Dat er geluid zou zijn en dat geluid drager kan zijn van ontmoeting en communicatie, daar heeft hij nooit enig idee van gehad. Dus blijft hij in zichzelf besloten, die wereld, die kent hij tenminste.

Dat Jezus daar verandering in kan krijgen gebeurt niet met slechts één vingerknip. Je zou kunnen zeggen dat de twee scheppingsverhalen uit Genesis hier terug komen. Schepping met het woord, en schepping als boetseerder. Die met het woord: hij sprak en het was er. 'Effatha' roept Jezus. 'Word geopend'. En zijn oren worden geopend.

Maar Jezus knutselt ook. Vingers in de oren, spugen, aanraken van de tong, intiemer kan het niet zijn...dat lijkt op het tweede Scheppingsverhaal uit Genesis 2, waarin we horen hoe God de schepper de eerste mens in elkaar prutst, boetseert, van aarde tot aardman, heel plastisch.

Jezus zucht er ook bij. Het emotioneert hem. Ik dacht ineens aan al die mensen die in de zorg werken. Van de spreektafel bij de huisarts tot in de zaal in het ziekenhuis voor en na een operatie. Dokters en verpleegkundigen krijgen al die narigheid van ons patiënten toch maar elke dag op gediend. Hoe hoger je bent opgeklommen in de hiërarchie van het medisch bedrijf des te beter zul je je waarschijnlijk kunnen wapenen tegen al te heftige aanvallen van empathie.

Die drie nachtjes dat ik een paar jaar geleden in het ziekenhuis lag voor iets vervelends was ik het meest onder de indruk van de zorg van al die vrouwen en mannen aan mijn bed, alsof ik de eerste en de enige was die zorg nodig had. Alle gesteun en gestuttel in mijn onwennigheid vingen zij op in hun brede empathie dat aan gene zijde van al die gedoe de genezing zou gloren. En zo was het, voila, hier ben ik nog.

Jezus zucht, hij lijdt aan het lijden en neemt de zorg voor deze verstilde geest op hem. En hij repareert zijn gehoor, maar ook zijn tong, zijn

spraak, zijn vermogen te spreken en te horen. Een herhaling van Genesis 1, 'er zij licht', 'er zij taal', en, denk aan Johannes: 'het woord was bij de mensen'.

'Sterk de slappe handen, verstevig de knikkende knieën', zingt Jesaja, wat hier gebeurt is schepping en herschepping tegelijk, het is alsof de paasmorgen al aan de orde is. 'Effatha, word geopend,' straks herinneren we ons dat commando als de steen voor het graf moet worden weggerold.

En hoor nou toch eens, de doofstomme begint te spreken. De band van zijn tong werd los en hij sprak goed. Orthos staat er in het Grieks. Dan kun je denken aan orthodoxie, de juiste lofprijzing. Dan wordt er tenminste fatsoenlijk gezongen. Je kunt ook denken aan een orthodontist, een tandarts die je tanden en kiezen de juiste ordening geeft.

Juist spreken, de dingen goed zeggen. Kom er eens om in een wereld waar de leugen en het bedrog het meest lijkt te lonen en mensen verleidt om te stemmen op de meest twijfelachtige kandidaten. Je kunt er mee omhoog komen in de politiek, in de communicatie, in de wereld van het sociale ontmoeten. Wie durft er nog te vragen dat het ook klopt, wat al die geesten uitkramen en beloven, dat het goed is, waar en waarachtig wat er gezegd wordt. Geloof het toch niet, denk nog eens beter na...

Maar deze man spreekt goed. Hij doet wat hij zegt en zegt wat hij doet, zijn spreken is betrouwbaar en welluidend. En schenkt vertrouwen

De omgeving is verbijsterd. Alles heeft hij goed gemaakt, ook de doven doet hij horen en de stommen spreken. De rest van het lied zingen we zo straks, Muus Jacobse heeft er de woorden voor gevonden.

In de naam van de Vader, van de Zoon en van de Heilige Geest

Amen

Gebeden

Goede God laten wij danken voor alle goede gaven

Van ons leven, onze tijd van leven,

Werk en vrije tijd, vakantie en weer naar huis

Voor de goede schepping, de zon, de warmte

de kleuren van de wereld om ons heen

de vruchten van het veld, de struiken en de bomen
het graan, al geoogst of nog onderweg
het vee, knipogen dommelend in de wei
geef ons oog en oor voor al het goede ons aangeboden
en geef ons ruimte die met elkaar te delen

We weten ons vanmorgen verbonden
met de vakantiegangers van gisteren
weer thuis, de routine in de aanslag
maar nu nog de begeestering en de zin
een beter contact met wie je zult samenwerken
opener lijnen naar boven en beneden
en het gevoel dat ons werk er toe doet
en zin geeft en bevrediging schept
zo bidden wij

Wij weten ons vanmorgen verbonden
met wie werk iets is van lang geleden
en voor wie de dagen van vandaag zo gelijkvormig zijn
zou je iets kunnen ontdekken wat je tijd vult
en inhoud geeft, nieuwe ontmoeting, een lach die ontspant
minder routine en meer verrassing
wij weten ons verbonden met wie weinig meer kan
alles kost moeite, inspanning die zo veel vraagt
te weinig energie voor het gewone en alledaagse
dat er mensen zijn om tijd en aandacht mee te delen
zo bidden wij

wij weten ons vanmorgen verbonden met het uitzicht hebben verloren
op een toekomst voor hun eigen leven,

in zo veel landen van onze wereld
daar waar een regering heerst die geen oog heeft voor haar burgers
controle houdt over wat je zegt en denkt en voelt
en het onmogelijk maakt te hopen op anders
omdat zelfs dat al bedreigend is voor een overheid
voor burgers in landen waar elke vrijheid ontbreekt
en mensen voor niets zo maar worden opgepakt en vastgezet
zo bidden wij

wij weten ons vanmorgen verbonden met wie ijveren
voor een vriendelijker wereld, meer rekenschap
voor wie weinig kansen heeft, meer overweging
hoe licht en lucht, aarde en ruimte
gegarandeerd blijven ook voor wie na ons komen
meer betrokkenheid op wie niet mee kan komen
in de hectiek van onze economie
zo bidden wij

Voor de kerk bidden wij, de gemeenschap der heiligen
In al haar gedaanten en denominaties
Dat de lofzang blijft klinken, het lied niet verstomt
Dat de tafel gedekt blijft, brood en wijn
Voor iedere zondag
Dat de woorden blijven klinken
Intrigerend en prikkelend zoals profeten en apostelen
Het ons hebben voorgedaan
Dat de zorg niet verflauwt maar mensen

Naar elkaar blijven omzien, met zorg en vrolijkheid
Zo bidden wij

stil gebed

Onze Vader